

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ОЛЕКСАНДРА ВІСЬТАК-ПОСІВНИЧ

**СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ
УКРАЇНСЬКИХ ВЧЕНИХ ГАЛИЧНИНИ
У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД
1919–1939 рр.**

ЛЬВІВ
Література та мистецтво
2023

Вісьтак–Посівнич О. І. Суспільно-географічні дослідження українських вчених Галичини у міжвоєнний період 1919-1939 рр.: монографія. Львів: Література та мистецтво, 2023. 208 с., іл.

Монографію присвячено дослідженню поняттєво-термінологічної системи «Розвиток суспільної географії». Обґрунтовано положення, що у міжвоєнний період галицько-українська географія уособлювала тенденції і рівень розвитку всієї української науково-географічної думки, її організаційні форми. Цей період характеризувався завершенням етапу становлення української суспільної географії загалом. Виявлено десять головних класів проблем, які досліджували вчені Галичини. Серед цих проблем домінували суспільно-географічні: мета- і власне теоретичні, демо- і етногеографічні, політико-географічні, економіко-географічні, історико-географічні, картографічні та ін. Розкрито шляхи розв’язання цих проблем суспільною географією антропогеографічного і економічного напрямків. Охарактеризовано наукові основи і спектр країно- і краєзнавчих студій у міжвоєнний період.

Для науковців та широкого кола читачів.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Руденко В. П. – д.г.н., професор, завідувач кафедра економічної географії та екологічного менеджменту, Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича

Заставецька Л. Б. – д.г.н., професор, завідувач кафедри географії та методики її навчання, Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка

Кисельов Ю. О. – д.г.н., професор, завідувач кафедри геодезії, картографії та кадастру, Уманський національний університет садівництва

НАУКОВИЙ РЕДАКТОР

Шаблій О. І. – д.г.н., професор кафедри економічної та соціальної географії, Львівський національний університет ім. І. Франка

**Рекомендовано до друку Вченою радою
географічного факультету ЛНУ ім. І. Франка.
Протокол засідання № 2 від 22 березня 2023 р.**

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
ВСТУП	8
Розділ I. Теоретико-методологічні та науково-інформаційні основи дослідження.	11
1.1. Теоретичні і методологічні засади дослідження розвитку української суспільної географії	11
1.2. Принципова схема історико-географічних студій	19
1.3. Система методів	23
1.4. Джерельна база дослідження	30
Розділ II. Дослідження загальних суспільно-географічних проблем	41
2.1. Дослідження метатеоретичних проблем	41
2.2. Теоретичні проблеми регіоналізації	47
Розділ III. Політико-географічні та геополітичні дослідження ..	54
3.1. Обґрунтування політико-географічного положення України	54
3.2. Обґрунтування національної території України	61
3.3. Геополітичне місце України у концепціях про велепростірне господарство	68
Розділ IV. Демо- і етногеографічні студії	73
4.1. Демогеографічний аналіз України і її регіонів	73
4.2. Вивчення розселення населення	77
4.3. Дослідження етногеографії українських земель	83
4.4. Картографування населення	87

Розділ V. Економіко-географічні проблеми і підходи	96
5.1. Напрямки геопромислових досліджень	96
5.2. Агрогеографічні дослідження	106
Розділ VI. Суспільно-географічне країно- і краєзнавство	114
6.1. Країнознавчі характеристики.	114
6.2. Елементи суспільної географії в краєзнавчих описах . .	123
ВИСНОВКИ	132
RESUME	137
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	140
СКОРОЧЕННЯ	162
ДОДАТКИ	164
ЗАМІСТЬ ПОСЛЯМОВИ: СПОГАДИ КОЛЕГ І ДРУЗІВ	167
СПИСОК ПРАЦЬ ВІСЬТАК ОЛЕКСАНДРИ ІВАНІВНИ	199

ПЕРЕДМОВА

Ця книга – лебедина пісня доцента кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету імені Івана Франка Олександри Іванівни Вісьтак–Посівнич. Пісня нескінчена... Леся не форсувала її написання і видання. Хоч в основу була покладена захищена нею кандидатська дисертація.

Як відповідальна перед науковою спільнотою і перед собою, Леся Іванівна не була задоволена результатами наукових пошуків. Постійно уточнювала висновки дослідження, додавала нові факти і персоналії. Від цього змістовність твору зростала.

Треба було зупинитися, знайти межу об'єкту дослідження. Межу навіть часову, історичну. Адже вона (межа) була визначена самою темою «Суспільно-географічні дослідження в Галичині у міжвоєнний період (1919–1939 рр.)». Та етапність у розвитку науки не завжди визначається межею одного року. Виявилось, що процес становлення суспільної географії був ознаменований книгою Олени Степанів «Сучасний Львів», Івана Теслі «Наша Батьківщина Україна», навіть другим виданням колективної монографії «Географія України й суміжних країн» за ред. проф. Володимира Кубійовича у 1943 р. Тобто на чотири роки пізніше, ніж закінчився міжвоєнний період. Треба було доказати, що усі ці книги були започатковані ще у другій половині 30-х років ХХ ст. і органічно входять у т. зв. міжвоєнний період.

Книга О. І. Вісьтак–Посівнич, як і дисертація має струнку побудову. В ній шість розділів: 1) «Теоретико-методологічні та науково-інформаційні основи дослідження»; 2) «Дослідження загальних суспільно-географічних проблем»; 3) «Політико-географічні та геополітичні дослідження»; 4) «Демо- й етногеографічні студії»; 5) «Економіко-географічні проблеми та підходи»; 6) «Суспільно-географічне країно- і краєзнавство». У кінці кожного розділу викладено висновки із його змісту.

Зокрема: а) у міжвоєнні роки, особливо після т. зв. «розстріляного відродження» на підсов'єтській Україні у Галичину перемістився центр наукової суспільно-географічної думки, хоч деякі учені-географи (С. Рудницький, В. Геринович та ін.) переїхали до Харкова, де були репресовані. Тут, у Галичині ще з кінця ХІХ ст. існувала інституціональна база розвитку географії: кафедра географії Університету (з 1882 р.), Наукове Товариство ім. Шевченка, його науково-географічні видання та ін.; б) джерельна база галицької географії свідчать про високий європей-

ський рівень антропогеографії на фоні всеукраїнської суспільно-географічної науки; всередині географічної науки антропогеографічні джерела кількісно переважили над фізико-географічними; ці джерела представляли усі чи майже усі галузі тодішньої антропогеографії – географію населення, географію сільського господарства, географію промисловості, геоурбаністику (В. Кубійович, В. Огоновський, О. Степанів та ін.); джерела писані різними мовами – українською, польською, німецькою та ін.; духовним осередком розвитку антропогеографії було НТШ. Ці питання і проблеми висвітлені головню у першому розділі книги.

Другий розділ присвячений дослідженню загальних суспільно-географічних проблем: проблемі меж географії і місця в ній антропогеографії, проблемі об'єкта і методів географії, проблемі структури географічної науки, зв'язків антропогеографії з іншими науковими дисциплінами. Головним тут є дослідження теоретичних проблем регіоналізації, особливо України. Галицькі географи створили схеми двоступінчатого районування України з урахуванням природно-географічного та національного принципів. Ці проблеми мали головню метатеоретичний характер.

У третьому розділі увага присвячена політико-географічними і геополітичними проблемам. Вони були пов'язані з фундаментальним тоді суспільним викликом – географічного обґрунтування створення української національної соборної і незалежної держави. Галицькі географи обґрунтували Україну як природну, етнонаціональну, державно-політичну окремість на політичній карті Європи, її межове географічне положення і розташування стосовно головних геополітичних гравців (Німеччини, Великобританії, Франції) та агресивних сусідів (Росії, Польщі) і розвиток геополітичних доктрин – Чорноморсько-Балтійської (С. Рудницький) і Чорноморської (Ю. Липа) та ін.

У четвертому розділі «Демо- й етногеографічні студії» авторка розкрила головні риси демографічної ситуації у міжвоєнний період (зокрема динаміки, міграції, національного складу, розселення). Велика увага звернена на проблему геоурбаністики. Розкрито проблему розвитку демогеографічного картографування.

Вивчення проблем розвитку антропогеографії в Галичині закінчується дослідженням економіко-географічних студій, до яких приклалися особливо економісти (В. Тимошенко, В. Садовський, Й. Шимонович та ін.). Більшість праць міжвоєнного періоду присвячені географії промисловості та сільського господарства з галузевих-статистичних позицій (В. Іванис, Р. Димінський, Й. Шимонович, І. Феценко-Чопівський,

Є. Храпливий). Досліджено також фактори (сировина, робоча сила, споживач), розміщення виробництва. Виділялися антропогеографічний (В. Кубійович), галузево-статистичний (Є. Храпливий) та соціальний (В. Садовський) напрямки. Розвивалося антропогеографічне картографування сільського господарства і промисловості.

Закінчується монографія О. Вісьтак-Посівнич розглядом суспільно-географічного країно- і краєзнавства. Відзначено, що більшість творів було присвячено Україні (В. Кубійович, В. Геринович, О. Степанів, І. Тесля та ін.). Краєзнавство розвивалося у чотирьох типологічних формах: науковій, науково-популярній, шкільній та мандрівній (С. Рудницький, В. Кубійович, О. Степанів, І. Тесля, С. Яблонська, О. Кислевська та ін.).

Таким чином, шановний читачу, перед нами перша і поки що єдина монографія історико-географічного характеру щодо комплексу проблем наукового дослідження антропогеографії в Галичині у міжвоєнний (1919–1939 рр.) період.

Монографія смілива і критична, без дешевого захвалювання. Вона написана із сучасних наукових позицій. Головний висновок: незважаючи на большевицько-російський репресивний режим на Сході і Центрі України, географічне ядро землезнавчої науки у кінці двадцятих – першій половині 30-х років ХХ ст. перемістилося у її західну частину (В. Кубійович, В. Огоновський, О. Степанів, В. Садовський та ін.). Це була по справжньому модерна всеукраїнська географія європейського стибу. Головним об'єктом її дослідження стали Україна і її етно-, історико-географічні та історико-політичні землі.

У книзі поміщено бібліографія та короткий виклад життєпису О. І. Вісьтак–Посівнич, характеристика її внеску у розвиток суспільної географії.

Науковий редактор цього посмертного видання головної наукової праці доц. Олександри Вісьтак-Посівнич щиро дякує чоловікові п. Лесі кандидату історичних наук Миколі Посівничу за упорядкування монографії, допомогу працівникам кафедри економічної і соціальної географії Юрію Борсуку, Марії Федорусь-Хоминець та Марії Чучварі-Пелих, а також Ільї Лабунці (Філадельфія, США) за англomовний переклад висновків.

Відгуки та побажання просимо присилати електронною поштою: kafedra.lviv@gmail.com, posiv@yahoo.com

Проф. Олег Шаблій
Львів, 10 травня 2019 р.

ВСТУП

З утворенням самостійної України істотно зріс інтерес до проблем формування українського соціуму, зокрема, розвитку його економічної, соціальної та духовної сфер. Особливе зацікавлення викликає духовна сфера, передусім наукова. Кожна з галузей науки характеризується своїми специфічними особливостями розвитку. Це стосується і географії, зокрема, суспільної.

Проблеми розвитку української суспільної географії (СГ) ще недостатньо вивчена вітчизняними вченими. Це пояснюється багатьма причинами. Зокрема, труднощами виділення української географії від географії країн, у склад яких входила України. Багато українських учених ХХ ст. були репресовані, і їх внесок у науку донедавна замовчувався. Певна криза суспільних наук, в т. ч. і суспільної географії, в останні десятиріччя завадила швидкому переходу останньої із заідеологізованих советських позицій на сучасні наукові рейки з урахуванням досвіду вчених Європи й Америки. Лише недавно з'явилися праці з проблем розвитку української географії проф. Я. Жупанського, Ф. Заставного, В. Нагірної, М. Пістуна, В. Руденка, О. Шаблія, І. Ровенчака, Б. Заставецького, П. Штойка та ін. Почав виходити всеукраїнський часопис «Історія української географії». В університетах Києва, Львова та Чернівців запроваджено курс «Історія української географії». Складено оригінальні програми цього курсу (проф. М. Пістун, доц. М. Влах). Проведено загальноукраїнську конференцію «Історія української географії і картографії» (1995 р.). Але все це ще не заповнює прогалин у висвітленні теоретичних, методологічних та методичних питань розвитку нашої науки.

Поки що «терра інкогніта» є розвиток суспільної географії Галичини у 1920–1930-х роках, куди в цей період внаслідок специфічних умов перемістився центр української географічної (особливо демо- і економгеографічної) думки. Галицький центр був представлений такими відомими в науці вченими, як акад. С. Рудницький (1920-ті роки), проф. В. Кубійович і В. Садовський (1930-ті роки) та ін. Феномен галицько-української географії цікавий ще й тим, що він являв собою завершення важливого періоду її становлення. Отже, розкриття сутності галицько-української суспільної географії досліджуваного періоду є надзвичайно актуальними.

Мета роботи полягає в розкритті розвитку галицько-української суспільної географії міжвоєнного періоду у контексті становлення української національної географічної науки. Для досягнення цієї мети в монографії розв'язувалися такі *завдання*:

- обґрунтувати сутність наукової категорії «розвиток української суспільної географії» як елемента системи суспільно-географічних наук;
- побудувати системно-структурну модель напрямків наукових досліджень української суспільної географії у контексті її розвитку;
- розкрити систему методів дослідження проблем розвитку географії, в т.ч. української;
- виявити головні наукові напрямки суспільно-географічних студій у Галичині в 20–30-х роках ХХ ст.; показати достатню диверсифікацію суспільної географії у цій частині України;
- проаналізувати суттєві особливості загальної суспільної географії, розв'язання галицько-українськими вченими метатеоретичних і власне теоретичних проблем, які були актуальними не лише в Україні, але й у європейській географії та мають місце у сучасному розвитку науки;
- оцінити рівень, шляхи і напрямки дослідження галицько-українськими вченими політико-географічних (і геополітичних), демо- і етногеографічних, економіко-географічних (і гео-економічних) проблем України;
- виявити маловідомі чи зовсім незнані нині студії галицьких вчених у сфері суспільно-географічного країно- і краєзнавства.

Об'єктом дослідження є галицько-українська суспільна географія міжвоєнного періоду.

Предметом дослідження є розкриття специфічних рис українсько-галицької суспільної географії цього періоду; зокрема, тенденцій її розвитку і структурно-галузевих особливостей; розв'язання нею метатеоретичних, власне теоретичних та описових всеукраїнських і компонентно-географічних проблем; крає- і країнознавчі дослідження у Галичині.

Теоретичну та методологічну основу дослідження становлять праці українських і зарубіжних вчених із проблем теорії пізнання, методики та історії географічної науки: Я. Жупанського [64–67], Ф. Заставного [73–77], В. Кізіми [90–91], Т. Куна [143], С. Макарчука [155], В. Нагірної [166], І. Мельничука [162], В. Онопрієнка [165, 176], А. Тойнбі [265], М. Пістуна [180–185], В. Руденка [191–195], О. Шаблія [293–301] та ін.

Методи дослідження – це принципи діалектики (принципи руху і розвитку, зв'язку і взаємозалежності, причинності, єдності історичного і логічного) та формальної логіки (порівняльний, аналогії, аналізу, синтезу), загальнонаукові методи (літературний, структурно-системного підходу і моделювання) та конкретно-наукові (зокрема, картографічний).

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що тут обґрунтовано:

- концептуальну модель розвитку суспільної географії як системи науково-дослідницьких напрямків;
- принципове положення про суспільну географію Галичини міжвоєнного періоду як завершальний етап у становленні української географії в цілому і логічне продовження розвитку школи акад. С. Рудницького;
- головні метатеоретичні (об'єкта, структури, зв'язків) і теоретичні (районування) проблеми суспільної географії, розкрито їх розв'язання вченими Галичини у міжвоєнний період;
- політико-географічні і геополітичні аспекти України, які досліджували українські географи регіону (обґрунтування української національної території, розкриття політико-географічного положення України);
- підходи галицько-українських вчених до вивчення демо- і етногеографічних проблем України й окремих її регіонів, дослідження різних аспектів демо- і етногеографії (демографічна ситуація, соціальна, етнічна структура населення, урбанізація, міграції, розселення населення тощо);
- вивчення вченими економіко-географічних проблем України і її регіонів (географія сільського і лісового господарства, географія промисловості і транспорту), роль картографічних методів цього вивчення;
- особливості розвитку країно- і краєзнавства у Галичині міжвоєнного періоду.

Результати досліджень впроваджувалися у практику викладання суспільно-географічних дисциплін кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету імені Івана Франка.

Монографія складається з «Вступу» і шести розділів, «Висновків», списку використаних джерел (344 найменувань), містить додатки.

ВІСЬТАК-ПОСІВНИЧ ОЛЕКСАНДРА ІВАНІВНА

Народилася 18 жовтня 1969 р. в селі Баранівці Самбірського району Львівської області. Закінчила місцеву середню школу (1986 р.). Випускниця географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка (1995 р.) та в 1996–2000 рр. навчалася в аспірантурі. Кандидатську дисертацію на тему: «Суспільно-географічні дослідження українських вчених Галичини у міжвоєнний період (1919–1939 рр.)» захистила 23.03.2001 р. (Львів), звання доцента отримала у 2006 р.

З 1991 р. працює на посаді старшого лаборанта кафедри економічної і соціальної географії ЛНУ ім. І. Франка, з 2000 р. – асистентом цієї кафедри, з вересня 2002 р. – на посаді доцента кафедри. В 1990–2018 рр. працювала на пів ставки лаборантом, методистом у Львівській філії кафедри філософії Центру гуманітарної освіти НАН України. Член Наукового товариства ім. Т. Шевченка.

Наукові інтереси: історія української географії, політична географія і геополітика, географія релігії, краєзнавство. Автор й викладач навчальних курсів і програм: «Політична географія», «Політична географія України», «Основи геополітики», «Краєзнавство західного регіону України» на географічному факультеті та «Розміщення продуктивних сил і економіка регіонів» на економічному факультеті.

З цієї проблематики опубліковано понад 100 наукових праць: «Етногеографічні дослідження в Галичині у міжвоєнний період» (2000), «Країнознавчі студії у Галичині у міжвоєнні роки» (2000), «Карти населення в Атласі В. Кубійовича» (2000), «Методичні основи дослідження історії української суспільної географії» (співавторстві, 2002), Олена Степанів. Наукові праці. Есе. Спогади (співавторстві, 2003), Регіональна держава: поняття і підходи до трактування (Теоретичні і методологічні проблеми суспільної географії, Львів 2006), Львів: комплексний атлас, 2012.

Померла 28 квітня 2019 р. у м. Львові та похована у рідному селі.

СПИСОК ПРАЦЬ ВІСЬТАК ОЛЕКСАНДРИ ІВАНІВНИ

1. Сакральная география: становление и проблемы развития / О. И. Висьтак, О. И. Шаблій // Проблемы территориальной организации общества. Тезисы докладов научной конференции. – Пермь, 1993. – С. 27–28.
2. Геопросторова організація релігійного життя м. Львова / О. І. Висьтак // Сучасні проблеми географії населення в Україні. – Луцьк, 1993. – С. 216–217.
3. Степан Рудницький про галицьку державність / О. Шаблій, О. Висьтак // Академік Степан Рудницький – основоположник української географічної науки: Зб. наук. праць / Відп. ред. О. І. Шаблій. – Львів: Редакційно-видавничий відділ Львівського університету, 1994. – С. 64–73.
4. Мирон Дольницький – визначний український географ / О. І. Висьтак // «Проблеми географії України». Матеріали наукової конференції (Львів, 25–27 жовтня 1994 р.). – Львів, 1994. – С. 52–53.
5. Михайло Грушевський і розвиток західноукраїнської географії / О. І. Висьтак // Михайло Грушевський і Західна Україна. Доповіді й повідомлення наукової конференції (Львів, 26–28 жовтня 1994 р.). – Львів: Світ, 1995. – С. 57.
6. Володимир Кубійович про районізацію України / О. І. Висьтак // «Проблеми історії української географії і картографії (95-річчя від народження Володимира Кубійовича)»: Матеріали наукової конференції. – Тернопіль, 1995. – С. 58–60.
7. Володимир Кубійович про західноукраїнське прикордоння / О. І. Висьтак // Економіко-соціально і еколого-географічні проблеми західноукраїнського прикордоння : зб. наук. праць. – Львів: ЛДУ, 1997. – С. 14-22.
8. Антропогеографічні дослідження Олени Степанів / О. І. Висьтак // Вісник Львівського університету. Сер. географічна. Вип. 22. – Львів: Простір-М, 1998. – С. 119–123.
9. Районування України галицькими географами у 20–30-х роках ХХ ст. / О. І. Висьтак // Вісник Львівського університету. Сер. географічна. Вип. 24. – Львів: Вид-во Львівс. держ. ун-ту, 1999. – С. 17–22.

10. Етногеографічні дослідження в Галичині у міжвоєнний період / О. І. Вісьтак // Вісник Львівського університету. Сер. географічна. Вип. 27. – Львів: В-во Львівс. держ. ун-ту, 2000. – С. 203–207.
11. Країнознавчі студії у Галичині у міжвоєнні роки / О. І. Вісьтак // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Сер. Географія. – 2000. – № 2. – С. 10–15.
12. Карти населення в Атласі В. Кубійовича / О. І. Вісьтак // Вісник геодезії і картографії. – К., 2000. – № 2. – С. 52–54.
13. Джерелознавство у дослідженні історії суспільної географії / О. І. Вісьтак, О. І. Шаблій // Історія української географії та картографії: проблеми та перспективи: Матер. другої Всеукр. наукової конференції. – Тернопіль, 2000. – С. 81–87.
14. Історико-географічне джерелознавство / О. І. Вісьтак, О. І. Шаблій // Історія української географії. – 2000. – Вип. 2. – С. 7–12.
15. Вісьтак О. І. Суспільно-географічні дослідження українських вчених Галичини у міжвоєнний період (1919-1939 рр.): Автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. геогр. наук: 11.00.02 / Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 2001. – 19 с.
16. Краєзнавчі дослідження українських географів у міжвоєнний період / О. І. Вісьтак, О. І. Шаблій // Історія української географії. – Тернопіль, 2001. – Вип. 4. – С. 24–29.
17. Шкільне краєзнавство та мандрівництво у працях галицьких географів 20-30-х років ХХ століття / О. І. Вісьтак // Наукові записки Тернопільського педуніверситету ім. Володимира Гнатюка. Серія географічна. Присвячується 100-річчю від дня народження українського географа і організатора освіти професора Івана Теслі. – Тернопіль, 2002. – № 2. – С. 54–58.
18. Методичні основи дослідження історії української суспільної географії / О. І. Вісьтак // Історія української географії. – 2002. – Вип. 5. – С. 7–10.
19. Науковий внесок Олени Степанів у географічне країнознавство (до 110-річчя від дня народження) / О. І. Вісьтак, О. І. Шаблій // Регіональне географічне краєзнавство: теорія і практика. Матер. II Всеукр. семінару, присвяченого 125-річчю з дня народження фундатора української національної географії С. Рудницького та 10-річчю заснування кафедри географії України. – Тернопільський ДПУ ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 2002. – Ч. 1. – С. 5–17.

20. Олена Степанів: життя і творча діяльність / О. І. Вісьтак, О. І. Шаблій // Доктор географії Олена Степанів. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. – С. 5–30.
21. Життя віддане народу і науці (до 110-річчя від народження Олени Степанів) / О. І. Вісьтак, О. І. Шаблій // Історія української географії. – 2003. – Вип. 7. – С. 12–24.
22. Життєвий і творчий шлях Олени Степанів / О. Шаблій, О. Вісьтак // Олена Степанів. Наукові праці. Есе. Спогади / Упор. О. Шаблій. – Львів: Вид. центр НТШ, 2003. – С. 10–128.
23. Геополітичне місце України у концепціях про велепростірне господарство (перша половина ХХ століття) / О. І. Вісьтак // Сучасні проблеми і тенденції розвитку географічної науки. Матеріали міжнародної конференції до 120-річчя географії у Львівському університеті. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – С. 80–82.
24. Обґрунтування політико-географічного і геополітичного положення України галицькими ученими у 20–30-х роках ХХ ст. / О. І. Вісьтак // Праці Наукового товариства імені Шевченка. Т. XI. Матеріали Міжнародної наукової конференції «Актуальні проблеми географічного українознавства на зламі тисячоліть (до 100-річчя від дня народження Володимира Кубійовича)». – Львів, 2003. – С. 222–229.
25. Розвиток суспільної географії українськими вченими Галичини в міжвоєнний період / О. І. Вісьтак // Історія української географії. – 2003. – Ч. 8. – С. 98–105.
26. Політико-географічні та геополітичні дослідження галицько-українських географів 20–30-х років ХХ століття / О. І. Вісьтак // Географічна освіта і наука в Україні. Зб. тез доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції присвяченої 130-річчю Українського географічного товариства та 70-річчю географічного факультету. – Київ, 2003. – С. 106–108.
27. Науковий внесок Олени Степанів у дослідження географії України / О. І. Вісьтак, О. І. Шаблій // Олена Степанів – борець за незалежну Україну. Матеріали науково-практичної конференції. – Львів, 2003. – С. 24–39.
28. Загальногеографічна міжзональна практика (методичні вказівки і завдання) / С. Ф. Благодир, О. І. Вісьтак, Я. Є. Івах, В. П. Матвій, В. В. Стецький. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2004. – 72 с.
29. Географічний покажчик [до підручника «Географія: світи, регіони, концепти»]. – К.: Либідь, 2004. – С. 706–738.

30. Становлення львівської суспільно-географічної школи у міжвоєнний період / О. Вісьтак // Матеріали міжнародного наукового семінару «Львівська суспільно-географічна школа у національному і європейському вимірах» (до 60-річчя кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету ім. І. Франка). – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – С. 26–36.
31. Кризь терни до вершин наукових / О. Вісьтак, Р. Матейко, Є. Качан // Свобода. – Тернопіль, 2005. – № 166. – С. 4.
32. Професор Олег Шаблій (до 70-річчя від народження) / О. Вісьтак // Країзнавство. Географія. Туризм. – Київ, 2005. – № 48. – С. 8–9.
33. Професор Олег Шаблій – учений і педагог вищої школи (до 70-річчя від дня народження) / О. І. Вісьтак // Олег Шаблій. Біобібліографічний покажчик. – Львів, 2006. – С. 7–16.
34. Олег Шаблій. Біобібліографічний покажчик / Укладачі: О. Вісьтак, М. Любицька. – Львів, 2006. – 218 с.
35. Учений і педагог вищої школи України (до 70-річчя науково-педагогічної діяльності професора Олега Шаблія) / О. І. Вісьтак // Теоретичні та методологічні проблеми суспільної географії. Зб. наукових праць на пошану Заслуженого професора Львівського національного університету імені Івана Франка Олега Шаблія. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. – С. 7–29.
36. Регіональна держава: поняття і підходи до трактування / О. І. Вісьтак // Теоретичні та методологічні проблеми суспільної географії: Зб. наук. праць на пошану Заслуженого професора Львівського національного університету імені Івана Франка Олега Шаблія. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. – С. 229–233.
37. Академік Степан Рудницький та його школа про географічне положення України / О. І. Вісьтак // Часопис соціально-економічної географії. – Харків, 2007. – С. 41–47.
38. Обґрунтування С. Рудницьким основ національної і регіональної політичної географії та геополітики / О. І. Вісьтак, О. І. Шаблій // Географ-академік Степан Рудницький. Видатні постаті Тернопільщини. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – С. 21–29.
39. Традиційні і нові підходи до трактування категорії «регіональна держава» / О. І. Вісьтак // Географія в інформаційному суспільстві. Зб. наук. праць у 4-х тт. – К.: ВГЛ Обрії, 2008. – Т. II. – С. 139–141.
40. Деякі теоретико-методологічні аспекти дослідження депресивних регіонів України / О. І. Вісьтак, О. І. Шаблій // Проблеми

- розвитку депресивних регіонів: мат. наук.-практ. конф. (Ніжин, 25–26 квітня 2007 р.). – Ніжин, 2007. С. 116–120.
41. Обґрунтування С. Рудницьким основ національної та регіональної політичної географії та геополітики / О. І. Вісьтак, О. І. Шаблій // Педагогічна думка. – Львів, 2008. – С. 10–15.
 42. Життєвий шлях професора Володимира Гериновича / О. І. Вісьтак, О. І. Шаблій, А. А. Менделюк // Історія української географії. – 2008. – Ч. 17. – С. 8–13.
 43. Життєвий шлях і напрямки наукової діяльності професора Володимира Гериновича / О. І. Вісьтак, О. І. Шаблій, А. А. Менделюк // Професор Володимир Геринович / За ред. проф. О. Шаблія. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. – С. 8–55.
 44. The Researcher and Pedagogue of a Higher School in Ukraine / O. Vis'tak / Selected Aspects of Transformation in Countries of Central and Central-Eastern Europe. A Book Dedicated to Professor Oleh Shablii upon the 50-th Anniversary of Scientific Work / Ed. by T. Michalski, A. Kuczabski. – Pelplin, 2010. – P. 7–19.
 45. Україна як регіональна держава у концепціях західноукраїнських вчених у міжвоєнний період / О. І. Вісьтак // Історія української географії. – Тернопіль, 2010. – Вип. 22. – С. 12–15.
 46. Володимир Кубійович як український державник / О. І. Вісьтак, Н. П. Веневітіна // Історія української географії та картографії : зб. мат. Четвертої міжнар. наук. конф., присвяченої 110-літньому ювілею професора Володимира Кубійовича (Тернопіль, 18–19 листопада 2010 р.). – Тернопіль, 2010. – Ч. I. – С. 14–16.
 47. Учений і педагог вищої школи, відомий ентешівець / О. І. Вісьтак // Вісник НТШ. – Львів, 2010. – Ч. 44. – С. 41–42.
 48. Учений і педагог вищої школи, відомий ентешівець / О. І. Вісьтак // Історія української географії. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2011. – С. 149–150.
 49. Обмежувачі залучення компонентів територіального потенціалу в процес розвитку Криму / О. І. Вісьтак, В. В. Ромащенко // Ученые записки Таврического национального университета им. В. Вернадского. – Симферополь : Таврический национальный университет им. Вернадского, 2011. – С. 56–60.
 50. Україна як регіональна держава у концепціях західноукраїнських вчених у міжвоєнний період / О. І. Вісьтак // Історія української географії. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2011. – С. 109–112.

51. Львів: комплексний атлас / О. І. Шаблій, С. О. Матковський, О. І. Вісьтак (Відп. секретар). – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – 192 с.
52. Фізико-географічна карта / О. І. Вісьтак, І. В. Мельник // Львів: комплексний атлас. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – С. 22–23.
53. Львів – осередок культури, освіти і науки / О. І. Вісьтак, О. І. Шаблій // Львів: комплексний атлас. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – С. 51.
54. Розбудова транспорту: друга половина XIX – поч. XX ст. / О. І. Шаблій, О. І. Вісьтак // Львів: комплексний атлас. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – С. 60.
55. Склад населення за зайнятістю / С. О. Матковський, О. І. Вісьтак // Львів: комплексний атлас. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – С. 84.
56. Наукові установи / О. І. Вісьтак // Львів: комплексний атлас. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – С. 92.
57. Релігія / О. І. Вісьтак // Львів: комплексний атлас. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – С. 93.
58. Заклади дозвілля / О. І. Вісьтак, С. П. Кузик // Львів: комплексний атлас. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – С. 100.
59. Львівський історико-архітектурний заповідник – світова спадщина ЮНЕСКО / О. І. Шаблій, О. І. Вісьтак // Львів: комплексний атлас. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – С. 106.
60. Музей народної архітектури і побуту «Шевченківський гай» / О. І. Шаблій, О. І. Вісьтак // Львів: комплексний атлас. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – С. 107.
61. Центральний парк культури і відпочинку імені Богдана Хмельницького / О. І. Шаблій, О. І. Вісьтак // Львів: комплексний атлас. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – С. 110.
62. Стрийський парк / О. І. Шаблій, О. І. Вісьтак // Львів: комплексний атлас. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – С. 109.
63. Парк імені Івана Франка / О. І. Шаблій, О. І. Вісьтак // Львів: комплексний атлас. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – С. 110.
64. Засоби масової інформації / О. І. Вісьтак // Львів: комплексний атлас. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – С. 125.
65. Янівський цвинтар / О. І. Шаблій, О. І. Вісьтак // Львів: комплексний атлас. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – С. 111.
66. Личаківський цвинтар / О. І. Шаблій, О. І. Вісьтак // Львів: комплексний атлас. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – С. 112–113.
67. Вибори президента України 2004 р. / О. І. Вісьтак // Львів: комплексний атлас. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – С. 130.

68. Вибори Верховної Ради України 2007 р. / О. І. Вісьтак // Львів: комплексний атлас. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – С. 130.
69. Вибори Президента України (I тур) / О. І. Вісьтак // Львів: комплексний атлас. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – С. 131.
70. Вибори Президента України (II тур) / О. І. Вісьтак // Львів: комплексний атлас. – К. : ДНВП «Картографія». – 2012. – С. 131.
71. Іноземні інвестиції / О. І. Вісьтак // Львів: комплексний атлас. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – С. 147.
72. Галицький район [Львова] / О. І. Вісьтак // Львів: комплексний атлас. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – С. 131.
73. Личаківський район [Львова] / О. І. Вісьтак // Львів: комплексний атлас. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – С. 131.
74. Залізничний район [Львова] / О. І. Вісьтак // Львів: комплексний атлас. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – С. 131.
75. Сихівський район [Львова] / О. І. Вісьтак // Львів: комплексний атлас. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – С. 131.
76. Франківський район [Львова] / О. І. Вісьтак // Львів: комплексний атлас. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – С. 131.
77. Шевченківський район [Львова] / О. І. Вісьтак // Львів: комплексний атлас. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – С. 131.
78. Комплексний атлас великого міста: теоретичні і методичні основи розроблення / О. І. Вісьтак, Р. І. Сосса, О. І. Шаблій // Національне картографування: стан, проблеми та перспективи розвитку: зб. мат. V Всеукр. науково-практичної конф. «Національні атласи у формуванні глобального інформаційного простору» (Київ, 13–14 вересня 2012 р.). – Вип. 5. – С. 37–39.
79. Основи суспільної географії (навчально-методичний посібник з самостійної роботи студентів) / О. І. Шаблій, О. І. Вісьтак. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – 38 с.
80. Життєвий і творчий шлях / О. І. Шаблій, О. І. Вісьтак // Доктор географії Григорій Величко / За ред. проф. О. Шаблія. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – С. 7–31.
81. Theoretical and methodical experience of editing a city atlas of Lviv / O. Shabliy, O. Vistak // Historical maps, atlases and toponymy. Joint Commission seminar in Leipzig. August, 22–23, 2013. – Leipzig, 2013.
82. Das Naturraumpotenzial von Grenzgebieten als Grundlage des Überwindens ihrer Entwicklungsrückschläge. Das Beispiel der Ukrainischer Karpaten / O. Shabliy, O. Vistak // Sitzung des Arbeitskreises

- Zentraleuropa mit dem Generalthema «Mitteleuropa – Motor europäisches Integration». Passau, 2 October 2013.
83. Передумови та чинники формування регіональних держав // Географічна наука та практика: виклики епохи. Мат. міжн. наукової конференції, присвяченої 130-річчю географії у Львівському університеті (Львів, 16-18 травня 2013 р.). – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2013. – Т. 1. – С. 133-137.
 84. Комплексний атлас Львова – унікального великого міста України: здобутки і проблеми реалізованого проекту / О. І. Вісьтак, О. І. Шаблій // Історія української географії. – Тернопіль, 2013. – № 27. – С. 130–137.
 85. Проект на два десятиліття / О. І. Вісьтак // Вісник НТШ. – Львів, 2013. – Ч. 50. – С. 93–95.
 86. Біографічний нарис [В. Огоновський] / О. І. Шаблій, О. І. Вісьтак // Доктор географії Володимир Огоновський / За ред. проф. О. Шаблія. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2014. – С. 8–44.
 87. Степанів О. І. // Encyclopedia Львівського національного університету імені Івана Франка: в 2 т. Т. II: Л–Я. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2014.
 88. Методологічні і теоретичні проблеми дослідження міських поселень України (на матеріалах Західного регіону) / О. І. Шаблій, О. І. Вісьтак // Географія, екологія, туризм: теорія, методологія, практика. Мат. міжн. науково-практ. конф. (Тернопіль, 21–23 травня 2015 р.). – Тернопіль, 2015. – С. 62–64.
 89. Кафедра економічної і соціальної географії Львівського національного університету: погляд зсередини і ззовні / О. І. Вісьтак // Львівська суспільно-географічна школа: історія, теорія, українознавчі студії : Мат. Всеукр. наук. конф. за участю закордонних учених присвяченої 70-річчю кафедри економічної і соціальної географії (м. Львів, 19–20 листопада 2015 р.) / [Від. ред. : проф. О. І. Шаблій]. – Львів : Простір М, 2015. – С. 32–36.
 90. Uwarunkowania i cechy produkcji rolnej / M. Flaga, M. Vlach, I. Vanda, O. Vistak // Roztocze przyroda i człowiek / Redakcja naukowa T. Grabowski, M. Harasimiuk, B. M. Kaszewski, Ya. Kravchuk, B. Lorens, Z. Michalczyk, O. Shabliu. – Zwierzyniec, 2015. – S. 355–370.
 91. Внесок професора О. Шаблія в суспільну географію / О. В. Заставецька, О. І. Вісьтак, І. Л. Дітчук // Історія української географії. Всеукраїнський науково-теоретичний часопис. – Тернопіль, 2015. – Вип. 32. – С. 18–21.

92. Українсько-німецько-польський семінар / І. В. Ванда, О. І. Вісьтак // Історія української географії. Всеукраїнський науково-теоретичний часопис. – Тернопіль, 2015. – Вип. 32. – С. 107–110.
93. Проблеми розвитку військової географії в Україні / О. І. Вісьтак // Українська географія: сучасні виклики. Зб. наук. праць у 3-х т. – К.: Прінт-Сервіс, 2016. – Т. І. – С. 142–144.
94. Розвиток і структура господарства [Українське Розточчя] / О. І. Шаблій, І. В. Ванда, О. І. Вісьтак // Суспільна географія: у двох кн. Книга друга. Проблеми українознавства, регіоналістики і краєзнавства: [Вибрані праці]. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. – С. 466–479.
95. Тенденції розвитку структури господарства Українського Розточчя / О. І. Шаблій, О. І. Вісьтак, І. В. Ванда // Соціально-економічний потенціал транскордонного співробітництва / Мат. міжнар. наук.-практ. конф. «Соціально-економічний потенціал транскордонного співробітництва». – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2016. – С. 181–184.
96. Electoral activity of the population of Western Ukraine border territory / O. Vistak, M. Myrosh // Socio-Economic Issues of Ukrainian West Borderland: journal of Geography, Politics and Society / [ed. Shabliy O.]. – Uniwersytet Gdański, 2017. – 7 (2). – P. 73–80.
97. Внесок Степана Рудницького у військову і політичну географію та геополітику / О. І. Вісьтак, О. Б. Одлежук // Історія української географії. Всеукраїнський науково-теоретичний часопис. – Тернопіль, 2017. – Вип. 36. – С. 36–53.
98. Географічні атласи Мирона Кордуби / О. І. Вісьтак, О. І. Шаблій // Історія української географії. Всеукраїнський науково-теоретичний часопис. – Тернопіль, 2017. – Вип. 36. – С. 60–63.
99. Книжка особлива / О. І. Вісьтак // Суспільна географія. Книга третя. Проблеми теоретичних досліджень, геогуманістики, географічної освіти [Вибрані праці] / Олег Шаблій. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2017. – С. 503–505.
100. Перспективи формування та реалізації Балто-Чорноморської геополітичної стратегії України / О. Вісьтак, Ю. Кисельов, С. Сонько // Суспільна географія: наукові традиції і сучасні виклики: матеріали Всеукраїнського наукового семінару присвяченого 110-літтю від дня народження доктора географічних наук, професора О. Т. Ващенка (Львів, 13 грудня 2018 р.). / [Від. ред. О. Шаблій]. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2018. – С. 122–126.

Наукове видання

ОЛЕКСАНДРА ВІСЬТАК-ПОСІВНИЧ
СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ
УКРАЇНСЬКИХ ВЧЕНИХ ГАЛИЧНИНИ
У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД
1919–1939 рр.

Упорядник видання – *Микола Посівнич*

Верстка – *Гіренко Анна*

Підписано до друку 23.05.2023 р. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Друк офсетний. Гарнітура Minion Pro.
Умовн. друк. арк. 12,09. Наклад 200.
Зам. № 23-05/23.

ТОВ «Література та мистецтво»
79019, м. Львів, вул. Б. Хмельницького, 63
тел.: +380637571788
e-mail: litteris.art@gmail.com

Свідоцтво державного реєстру:
серія ДК №5084 від 19.04.2016 р.